

B 634/88

Ex.nr. 2

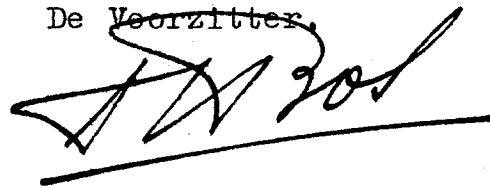
's-Gravenhage, 11 april 1967

5 bijlagen

Hierbij ingesloten doe ik
Uwe Excellentie toekomen de exemplaren
1 t/m 5 van een interim-C.V.I.N.-rapport
"Memorandum inzake het Midden-Oosten".

Ik moge U verzoeken de exemplaren
1, 3, 4 en 5, voorzien van Uw eventuele
op- of aanmerkingen, aan de geadresseerden
te doen doorzenden.

De Voorzitter,

H. Bos.

Aan de Voorzitter van het
Comité Verenigde Chefs van Staven,
Ministerie van Defensie,
Plein 4,
's-Gravenhage.

ex.nr. 1

B/10
Archief

ex.nr. 2

B 633/88

Ex.nr. /

's-Gravenhage, 11 april 1967

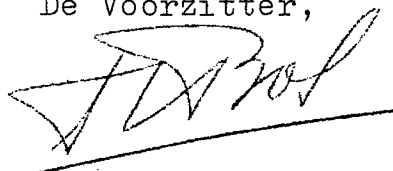
1 bijlage

Bij de stopzetting van het maandelijks C.V.I.N.-rapport in het eerste kwartaal van 1966 werd met de toenmalige Minister-President afgesproken, dat het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland incidenteel een rapport zou uitbrengen, indien de politieke toestand in een bepaald deel van de wereld hiertoe aanleiding zou geven.

Nu sinds het optreden van de huidige Syrische regering de invloed van de Sovjet-Unie in dat land duidelijk is toegenomen en in het afgelopen halfjaar een aantal ernstige grensincidenten tussen Israël en zijn buurlanden Jordanië en Syrië heeft plaats gevonden, leek een rapport over dit gebied dan ook op zijn plaats.

Terwille van de leesbaarheid is het rapport zo kort en sober mogelijk gehouden.

De Voorzitter,

H. Bos.

AAN:

Zie aangehechte verzendlijst

B/10

's-Gravenhage, 11 april 1967

INTERIM-C.V.I.N.-RAPPORT

MEMORANDUM INZAKE HET MIDDEN-OOSTEN 1)

I. De betekenis van het Midden-Oosten voor het Westen

De grote betekenis van het Midden-Oosten voor het Westen is zo welbekend en goeddeels ook zo evident, dat in dit kader met enige algemene opmerkingen dienomtrent moge worden volstaan. Vermelding verdient de unieke positie van het Midden-Oosten als olie-producent: meer dan 60 % van de wereld-olie-reserves bevinden zich in het Midden-Oosten (Iran inbegrepen), terwijl dit gebied tegenwoordig bijna 29 % van de wereld-produktie aan olie voor zijn rekening neemt. West-Europa, dat 60 % van de benodigde olie uit het Midden-Oosten betreft, zou bij een eventueel wegvallen van deze bron weliswaar voldoende olie voor zijn dringendste behoeften van elders kunnen betrekken, doch een zodanige omschakeling zou veel tijd vergen en aanzienlijke kosten medebrengen.

Van kardinaal belang voor het Westen is uiteraard dat het Midden-Oosten aan de Zuidoostelijke flank van het NAVO-gebied grenst. Een beheersing van het Midden-Oosten door de Sovjet-Unie zou het Westen daardoor op zijn minst aan aanzienlijke militaire druk kunnen blootstellen en ernstige politieke gevolgen kunnen hebben.

Tenslotte zij nog aangestipt dat het Midden-Oosten ook door zijn algemene geografische ligging, als knooppunt van de verbindingen tussen Europa, Afrika en Azië, zowel voor het Westen als voor het Sovjet-blok een groot strategisch belang heeft, hetgeen de directe interesse van beide kampen bij de politiek-militaire ontwikkelingen in dit gebied nog versterkt.

II. De politiek van de Sovjet-Unie ten opzichte van het Midden-Oosten

In het bovenstaande kwam reeds tot uiting dat een uitbreiding van de Sovjet-machtsfeer over het Midden-Oosten voor het Westen zeer onaangename consequenties zou hebben. Daaruit volgt dat het voor het Westen essentieel is, een zo scherp mogelijk inzicht te verkrijgen in de Sovjet-bedoelingen t.a.v. het Midden-Oosten. Of de Sovjet-Unie in dit gebied

- 2 -

1) Tenzij anders aangegeven wordt in deze aantekening onder Midden-Oosten verstaan het gebied dat wordt bestreken door de territoria van: de VAR, Israël, Saoedi-Arabië, Jordanië, Libanon, Syrië en Irak.

opereert op basis van een grootscheeps politiek-strategisch "master plan" kan bij gebrek aan gegevens niet worden vastgesteld. Waarschijnlijker lijkt echter, dat Moskou zich in een zeer algemene zin ten doel stelt zijn invloed in het Midden-Oosten zoveel mogelijk uit te breiden en steeds, van geval tot geval, naar bevind van zaken handelt. Het wekt de indruk een in wezen pragmatische koers te volgen, waarbij het vooral gebruik maakt van de tegenstellingen die zich in het gebied voordoen, thans met name die tussen de z.g. "progressieve" en de z.g. "reactionaire" Arabische landen. Afgezien van Iran levert de Sovjet-Unie slechts militaire hulp (materiaal en instructeurs) aan de "progressieve" groep: aan de VAR, Syrië en Irak. In de eerste twee van deze drie landen is haar invloed het grootst, zonder dat echter van een satellietverhouding sprake is. Tussen Iran en de Sovjet-Unie is recentelijk een overeenkomst tot levering van militair materieel tot stand gekomen.

Ofschoon de militaire hulpverlening er stellig toe heeft bijgedragen de spanningen in de Arabische wereld aan te wakkeren en de bewapeningswedloop te versnellen, lijkt het anderzijds onmisbaar dat Moskou de tegenstellingen althans voorlopig niet op de spits wil drijven. De militaire steun lijkt niet gericht op het voorbereiden of aanstoken van een gewapend conflict op korte termijn, waarbij het zelf direct betrokken zou raken.

In dit verband is het van belang dat de Sovjet-Unie noch andere communistische landen eigen bases in het Midden-Oosten hebben en dat zij met geen van de landen in dit gebied overeenkomsten hebben gesloten welke het recht geven tot landing van en/of overvluchten met militaire vliegtuigen. De indruk overheerst kortom dat Moskou de uitbarsting van een groot conflict in het Midden-Oosten wil vermijden, vermoedelijk vooral omdat dit, naar alle waarschijnlijkheid, zou leiden tot een confrontatie met het Westen.

III. De houding van Moskou t.o.v. de communistische partijen in het Midden-Oosten

De toegenomen invloed van de Sovjet-Unie in het Midden-Oosten valt niet of nauwelijks toe te schrijven aan de Arabische communistische partijen, welke al evenmin merkbaar van deze ontwikkeling hebben geprofiteerd. Het ledental van deze partijen en groeperingen is gering (van enige honderden, in de VAR en Saoedi-Arabië, tot enige duizenden, in Syrië, Irak en Libanon); hun invloed is over het geheel genomen nagenoeg te verwaarlozen. Dit is mede een gevolg van de Sovjet-tactiek, die gericht is op het zoeken van samenwerking met de "progressieve" regeringen; de communisten tracht men te overreden een modus vivendi met deze regimes te vinden. Daarbij wordt hun enerzijds iedere revolutionaire propaganda en actie verboden, en wordt anderzijds, met name in Syrië, enige druk op de bevriende regeringen uitgeoefend om de

communisten in staat te stellen op voorzichtige wijze te werken aan een opbouw van kader en organisatie. Een medebepalende factor bij een en ander is dat Moskou weinig vertrouwen stelt in de Arabische communisten, die het veelal als opportunisten beschouwt.

IV. De militaire krachtsverhoudingen in het Midden-Oosten

./.

Voor de militaire krachtsverhoudingen moge in de eerste plaats worden verwezen naar bijgevoegd kaartje van de regio, waarop de numerieke sterkte van de diverse nationale strijdkrachten is aangegeven. Het spreekt vanzelf, dat deze kwantitatieve verhouding slechts een van de factoren is welke in beschouwing dienen te worden genomen. Daarnaast spelen kwalitatieve factoren als leiding, moreel, geoefendheid, vak-kennis, organisatie, efficiency enz. een voornamelijk rol. Wat betreft de krachtsverhouding tussen Israël en de Arabische landen lijken op het eerst gezicht het numerieke overwicht van de Arabische strijdkrachten en het veel grotere Arabische bevolkingspotentieel duidelijk in Israël's nadeel. Daartegenover staat echter dat de nationale Arabische strijdmachten niet tot een goed werkend geheel zijn samengevoegd en in geoefendheid te kort schieten, terwijl de Israëlische troepen uitstekend geoefend zijn en een hoog moreel hebben. Gezien het feit dat in het Midden-Oosten niet slechts de tegenstelling tussen Israël en de Arabische landen van belang is, doch ook ernstige spanningen in het Arabische kamp zelf bestaan (welke het conflict met Israël de laatste tijd zelfs op de achtergrond dringen), zal het tenslotte duidelijk zijn dat ook de militaire krachtsverhoudingen tussen de Arabische landen onderling aandacht verdienen bij een evaluatie van de ontwikkeling in het Midden-Oosten.

V. Prognose

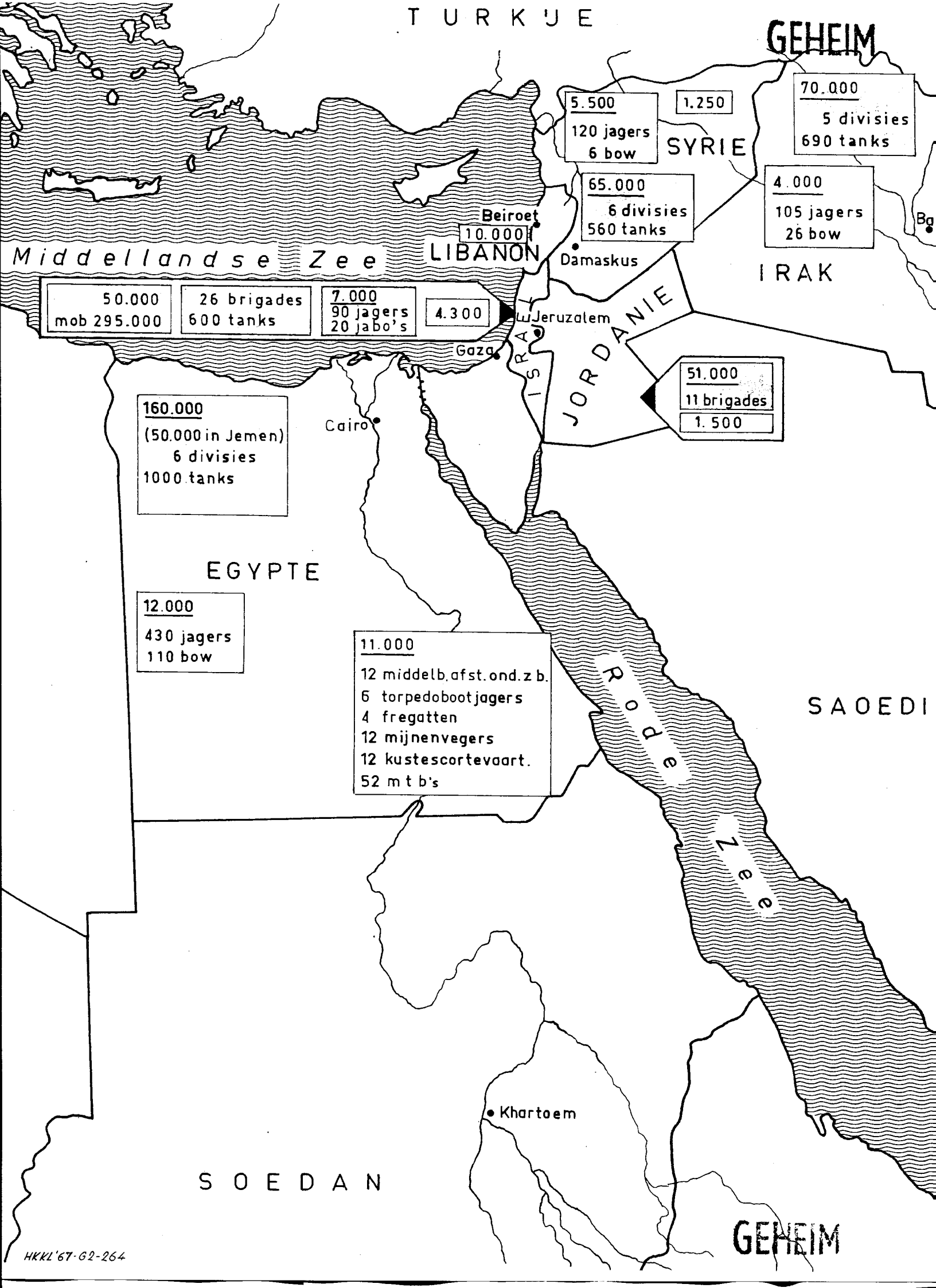
Mede in het licht van de zich verscherpende tegenstellingen binnen de Arabische wereld lijkt in de eerstkomende jaren een grootscheeps militair treffen tussen Israël en de Arabische staten minder waarschijnlijk. Genoemde tegenstellingen hebben echter, naast dit positieve, ook negatieve aspecten: zo zijn er tekenen dat de beduchtigheid van de Arabische landen voor elkaar zozeer gaat overheersen, dat het gevaar van een al te grote Sovjet-invloed wordt onderschat. Momenteel betekent de Sovjet-penetratie in het Midden-Oosten nog geen directe militaire dreiging voor het Westen. Door toenemende instabiliteit in de regio zouden echter omstandigheden kunnen worden geschapen, waaronder de Westelijke invloed verder zou worden verzwakt, hetgeen de machtsverhouding tussen Oost en West ten ongunste van het Westen zou kunnen wijzigen. Te verwachten is overigens, dat Moskou in het Midden-Oosten een voorzichtige politiek zal blijven voeren, zoals hierboven sub II. geschetst, en zich zo enigszins mogelijk zal hoeden voor een directe confrontatie met het Westen. Ofschoon de mogelijkheid van een ernstig conflict in het Midden-Oosten nimmer uitgesloten mag worden geacht, zijn er geen tekenen dat Moskou - althans op korte termijn - daarop aanstuurt.

Verstrekingslijst

<u>Aan:</u>	<u>Ex.nr.:</u>
Minister-President (door tussenkomst V.C.S.)	1
Comité Verenigde Chefs van Staven	2
Minister van Defensie	3
Minister van Buitenlandse Zaken	4
Hoofd Nederlandse Liaison Missie bij Shape	5
Chef Generale Staf	6
Chef Marinestaf	7
Chef Luchtmachtstaf	8
Mr. P.A.E. Renardel de Lavalette	9
Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst	10
Hoofd Buitenlandse Inlichtingendienst	11 en 16
Hoofd Marine Inlichtingendienst	12
Hoofd Militaire Inlichtingendienst	13
Hoofd Luchtmacht Inlichtingendienst	14
Drs. J.G. Bruggeman	15

Na ontvangst eventueel commentaar V.C.S.:

Minister van Binnenlandse Zaken	17
Minister van Economische Zaken	18
Minister van Financiën	19
Minister van Justitie	20
Minister van Landbouw en Visserij	21
Minister van Onderwijs en Wetenschappen	22
Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	23
Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid	24
Minister van Verkeer en Waterstaat	25
Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	26
Minister zonder Portefeuille	27
Secretaris van de ministerraad	28

5.500
120 jagers
6 bow

1.250

70.000
5 divisies
690 tanks

SYRIE

65.000
6 divisies
560 tanks

4.000
105 jagers
26 bow

IRAK

Beiroet
10.000
LIBANON

Damaskus

Middellandse Zee

50.000
mob 295.000

26 brigades
600 tanks

7.000
90 jagers
20 jabo's

4.300

Jeruzalem

JORDANIE

51.000
11 brigades
1.500

160.000
(50.000 in Jemen)
6 divisies
1000 tanks

Cairo

EGYPT E

12.000
430 jagers
110 bow

11.000
12 middelb.afst.ond.z b.
6 torpedobootjagers
4 fregatten
12 mijnenvegers
12 kustescortevaart.
52 m t b's

R O D E Z E E

SAOEDI

• Khartoem

S O E D A N

GEHEIM

STERKTE :

- LANDMACHT
- LUCHTMACHT
- MARINE

70.000
5 divisies
690 tanks

4.000
105 jagers
26 bow

Bagdad

IRAK

IRAN

Petzische Golf

Golf van Oman

SAOEDI - ARABIE

30.000
7 brigades

JEMEN

Z. ARABISCHE FEDERATIE

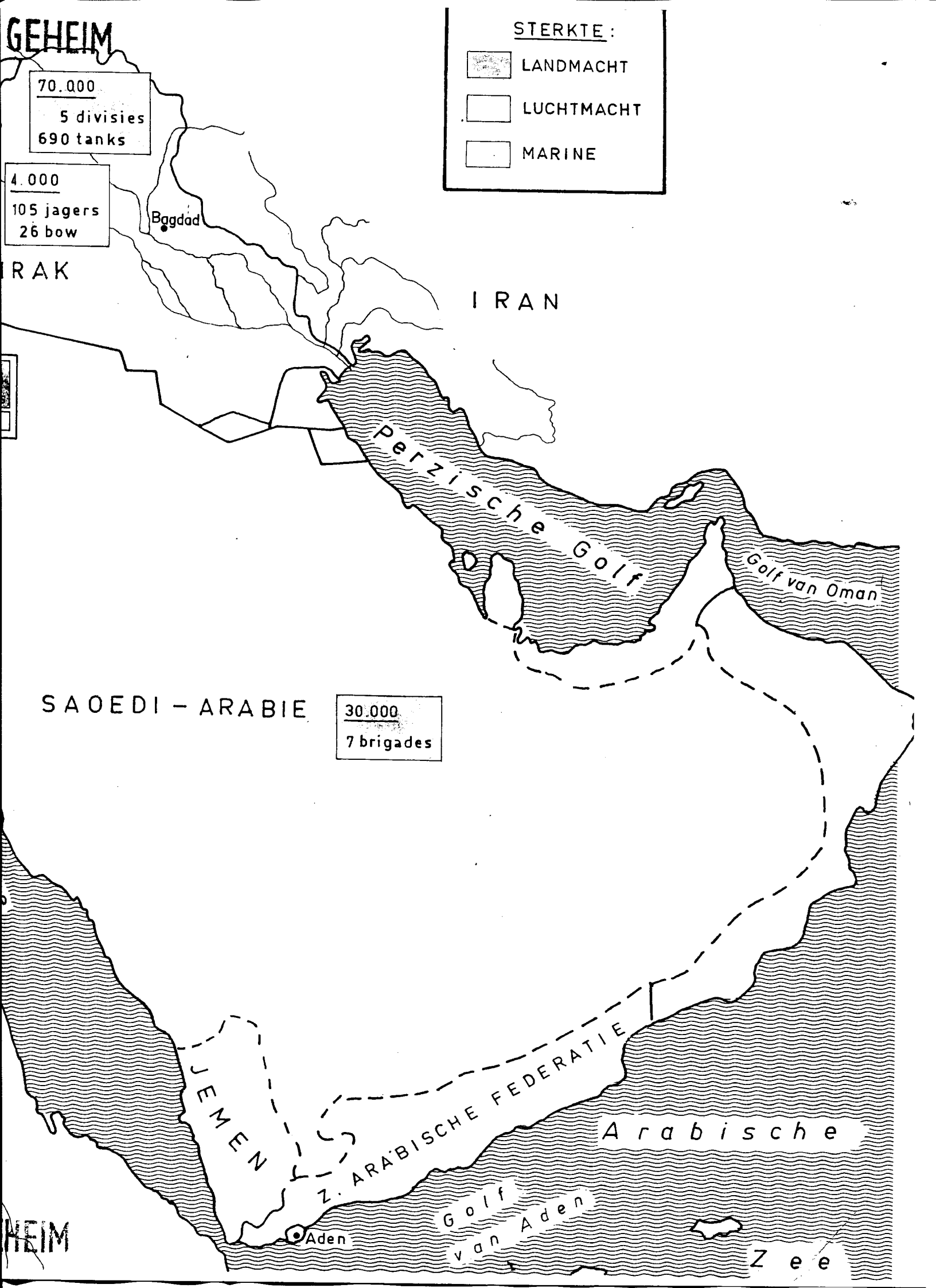
Arabische

Golf van Aden

Aden

Zee

HEIM

B 653/00

Van deze brief zijn vijf exemplaren; dit is ex.nr. 1
COMITÉ VERENIGDE CHEFS
VAN STAVEN

s-Gravenhage, 2 MEI 1967

19

Nr 67-203/5010
Bijlagen: Een
Onderwerp: Inlichtingsamenvatting

In de naam de heer Adm. B. 3/8/3

Ik heb de eer Uwer Excellentie in bijlage te doen toekomen de "Inlichtingsamenvatting" nr. B 634/88 dd. 11 april 1967, opgesteld door het comité verenigde inlichtingendiensten Nederland, naar de inhoud waarvan het mij vergund zij U korthedshalve te verwijzen.

Het in de samenvatting gestelde geeft het comité verenigde chefs van staven geen aanleiding tot commentaar.

De voorzitter van het comité
verenigde chefs van staven,
de generaal,

H.P. Zielstra.

	<u>Ex.nr.</u>	<u>Bi.jl.ex.nr.</u>
AAN: zijne excellentie de minister president ✓	1	1
I.a.a. zijne excellentie de minister van defensie	2	3
zijne excellentie de minister van buitenlandse zaken	3	4
HNLM-SHAP	4	5
archief	5	-

Verzoeken bij beantwoording datum en nummer te vermelden